

TEMA BROJA

SVEUČILIŠTE OSIGURALO KVALITETU NASTAVE U IZAZOVNOM VREMENU

JEDINSTVENA SVEUČILIŠNA STUDENTSKA ANKETA

STUDENTSKA ANKETA KAO (NE)OBJEKTIVAN POKAZATELJ KVALITETE NASTAVE NA VISOKIM UČILIŠTIMA

prof. dr. sc. Loretana FARKAŠ prorektorica za nastavu i studente

U sustavu visokog obrazovanja u Republici Hrvatskoj Zakonom su propisani i opisani postupci vanjskog vrjednovanja visokih učilišta, dok su unutarnji sustavi u osiguravanju i unaprjeđivanju kvalitete visokih učilišta uređeni internim aktima visokog učilišta. To znači da danas ne postoji jedinstven obrazac unutarnjeg vrjednovanja kvalitete nastave na visokim učilištima. Zbog različitih modela vrjednovanja nastavnog rada u sustavu visokog obrazovanja, ne postoje temelji kako bi se napravila objektivna usporedba studentskih vrjednovanja nastavnog rada među različitim sveučilišnim ustanovama.

Najraširenija metoda procjene nastavnog rada jest studentska anketa. Smisao je anketiranja studenata prikupiti povratne informacije o radu nastavnika, kvaliteti njegova rada, usvajanju ishoda učenja te poticanje nastavnika na unaprjeđenje i poboljšanje svojega rada, a posebno je važno stvoriti uvjete za objektivnu mjerljivost nastavnog rada iz vizure studenata. Nastavniku je posebno bitna povratna informacija studenata koja mu pomaže unaprijediti nastavni proces.

Koliko je studentska anketa dovoljno objektivna i mjerljiva za ocjenu nastavnog rada, pitanje je o kojem se stalno raspravlja. Glavni nedostatak studentskih anketa smatra se odgovarajuća zastupljenost elemenata procjene. Naime, učenje je hipotetski konstrukt za koji ne postoji jedan pokazatelj i valjanost dimen-

zija vrjednovanja studenata. Osim toga, nastava je vrlo složena aktivnost koja povezuje više sastavnica poput organizacije, jasnoće, entuzijazma, interakcije i dr.

Studentska anketa na UNIOS-u

U Republici Hrvatskoj ne postoji ujednačen i jedinstven sustav anketiranja studenata, a temeljne su razlike u metodama prikupljanja i obrade informacija, vremenu provedbe ankete, strukturi, broju i sadržaju pitanja. Neka visoka učilišta ankete provode u elektroničkom obliku, a neka se još uvijek služe metodom olovke i papira. Razlika je i među samim sveučilištima jer neka sveučilišta nemaju jedinstvenu sveučilišnu anketu, već svaka sastavnica provodi anketiranje prema svojim internim pravilnicima.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku prvo je sveučilište u Republici Hrvatskoj koje je počelo sustavno provođenje Jedinственe sveučilišne studentske ankete. Anketiranje je započelo 2006. godine i tada su studenti vrjednovali samo predmete i nastavnike prvog semestra studija. Tijekom sljedećih godina na prijedlog studenata, nastavnika, sveučilišnih sastavnica i Sveučilišta studentska se anketa postupno modificirala. Provođenje ankete u elektroničkom obliku djelomice je započelo 2007. godine, a danas se anketa u cijelosti provodi u elektroničkom obliku. U izradi, oblikovanju i obradi anketa sudjeluju stručnjaci s Fakulteta elektrotehnike, računarstva i informacijskih tehnologija, Filozofskog fakulteta i Odjela za matematiku. Od 2015. godine, a na temelju dotadašnjih analiza, Centar za unapređenje i osiguranje

kvalitete visokog obrazovanja, u suradnji s Upravom Sveučilišta, promijenio je izgled i sadržaj anketnog upitnika. Izmjene su se odnosile na smanjenje ukupnog broja pitanja pri ocjeni nastavnika, uvedena su pitanja o važnosti kolegija za buduću karijeru i redovitost pohađanja nastave studenata. Novina su bila i pitanja vezana uz moguće slučajeve diskriminacije ili bilo kojeg oblika zlostavljanja. Pristupanje studenata anketiranju na UNIOS-u u posljednjih pet godina pokazuje ujednačenost u ispunjavanju anketnih upitnika, a prosječna ocjena kojom su ocijenjeni nastavnici vrlo je visoka.

Godina	Izlaznost UNIOS (%)	Prosječna ocjena UNIOS
2020.	66,12	4,65
2019.	66,15	4,65
2018.	68,57	4,62
2017.	66,93	4,58
2016.	70,28	4,53

Budući da je svrha studentske ankete pružiti nastavniku uvid u anonimne ocjene njegova rada od strane studenata, pretpostavka je da će nastavnik analizirati eventualne primjedbe i nedostatke te da će mu studentske primjedbe i prijedlozi pomoći unaprijediti svoj rad. Često se postavlja i pitanje objektivnosti rezultata studentske ocjenjivanja nastavnika, a najčešće se pokušava povući poveznica između procjene težine predmeta i prosječne ocjene nastavnika rada. I dok sastavnice osječkog

Sveučilišta u svojim analizama ne uočavaju da postoji takva uvjetovanost, neka istraživanja upućuju na to da postoji značajna povezanost između procjene težine predmeta i prosječne ocjene nastavnika. Istraživanja također pokazuju povezanost između pripremljenosti nastavnika za nastavu i angažmana studenata na predmetu, povezanost između jasnoće i razumljivosti izlaganja nastavnika s angažmanom studenata na kolegiju.

Ono što bi svakako trebalo unaprijediti jest ozbiljnija analiza rezultata anketnih ispitivanja sveučilišnih sastavnica. Ako postoje otkriveni stalni problemi, trebalo bi uložiti trud u rad s nastavnicima i omogućiti im stručno osposobljavanje kako bi unaprijedili svoje nastavničke vještine. U konačnici, studenti moraju vidjeti da je nastavnik otklonio moguće propuste i nedostatke te bi u tom smislu valjalo poštovati studentske ocjene nastavnoga rada. Pitanja koja otvaraju smisao provođenja studentskih anketa vrlo su živa i prisutna na sveučilištima. Iako postoje razlozi koji mogu upućivati na to da takav vid vrjednovanja nije uvijek u potpunosti mjerljiv i objektivan (npr. težina predmeta, povezanost rezultata ankete i ocjene nastavnika u postupku provođenja izbora u nastavna/znanstveno-nastavna zvanja te smanjivanje kriterija nastavnika), treba naglasiti i koristi studentske ankete kako bi se uočili mogući problemi u nastavnom procesu. Isto tako, sve ono što studenti ocijene visokim ocjenama nastavniku su jasan pokazatelj i potvrda njega dobrog rada. Studentska anketa, stoga, može pridonijeti kvaliteti i unaprjeđenju nastavnog procesa, ali ju treba trajno dograđivati kako bi njezini pokazatelji bili mjerljivi i što objektivniji.

Renata BALIČEVIĆ, Marija RASONJA, Dubravka TRAMPUS

Proračanje kvalitete nastavnih aktivnosti izraz je trajne opredjeljenosti Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku za unaprjeđenje svoje temeljne djelatnosti. Zanimanje svih dionika (Uprave, nastavnika i studenata Sveučilišta) pravodobna je povratna informacija o studentskoj procjeni rada nastavnika na pojedinim kolegijima i studijima u cjelini.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku u svrhu vrjednovanja obrazovnog procesa kao osnovnom metodom koristi se anketom za studente. Anketa je jedini način da se dobiju informacije iz pozicije studenata koji kao izravni korisnici mogu najbolje procijeniti neke elemente kvalitete sveučilišnoga obrazovnog procesa. Osnovna svrha ankete jest povratna informacija nastavniku o kvaliteti njegova rada i unaprjeđenje kvalitete nastavnog procesa, a cilj uočavanje problema i pronalaženje načina njihova otklanjanja. Rezultati analiza temelj su za definiranje ili preispitivanje politika u domeni obrazovanja na Sveučilištu u Osijeku. Jedinstvena sveučilišna studentska anketa provodi se neprekidno od 2006. godine. U godinama koje su slijedile anketa je doživjela promjene i poboljšanja u pogledu sadržaja i izgleda kao i u organizaciji, provedbi, obradi i predstavljanju dobivenih rezultata.

Centar za unaprjeđenje i osiguranje kvalitete visokog obrazovanja u okviru vrjednovanja nastave provodi jedinstvenu anonimnu studentsku anketu o procjeni kvalitete rada nastavnika na znanstveno-nastavnim/umjetničko-nastavnim i nastavnim sastavnicama Sveučilišta. Od akademske godine 2015./2016. prema odredbi članka 73. Pravilnika o studijima i studiranju na Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku ispunjavanje Jedinственe sveučilišne studentske ankete postaje obvezno, a potvrda o obavljenoj anketi čini

dio dokumentacije za upis u višu godinu studija. Stoga je iste godine uslijedila prilagodba ankete, smanjen je ukupan broj pitanja po nastavniku/suradniku, a po prvi se put tražilo i mišljenje studenata o mogućim slučajevima različitih oblika diskriminacije. U akademskoj godini 2019./2020., zbog epidemiološke situacije i promijenjenih okolnosti uzrokovanih pandemijom COVID-19, nastala je potreba za prilagodbom pitanja koja bi uključila procjenu kvalitete nastave na daljinu, ponuđenih sadržaja u elektroničkom obliku i kvalitetu ko-

munikacije, a time i izmjenu anketnog obrasca koju je odobrio Odbor za kvalitetu. Preporukom Senata Sveučilišta ponuđen je izvanredan ispitni rok u listopadu čime je produljen rok za upise u višu godinu studija, a time i vrijeme provedbe Ankete (do 31. listopada). Na inicijativu Studentskoga zbora predloženo je uklanjanje pitanja za koja studenti smatraju da nisu relevantna za procjenjivanje rada nastavnika, a ujedno se skraćuje vrijeme koje je potrebno za ispunjavanje Ankete („Jeste li redovito pohađali nastavu kod nastavnika/suradnika,

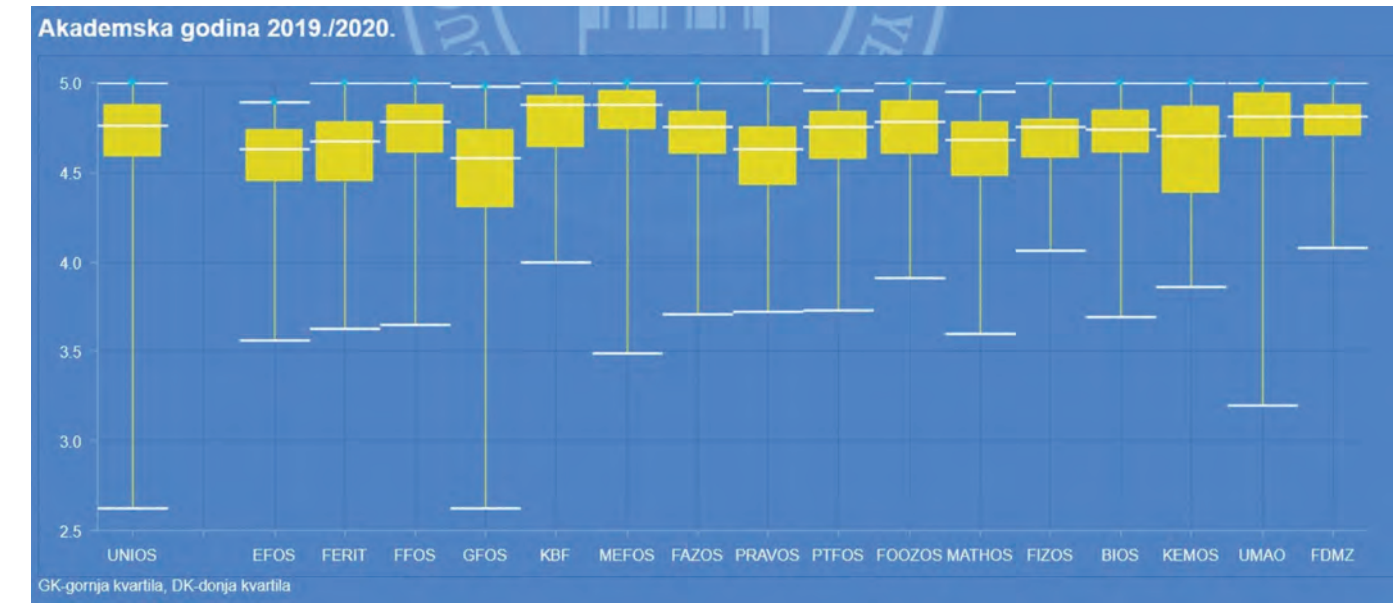
Jesu li predmeti koje izvodi nastavnik/suradnik važni za vašu buduću karijeru?“). Centar za unaprjeđenje i osiguranje kvalitete visokoga obrazovanja proveo je Jedinственu sveučilišnu studentsku anketu za akademsku 2019./2020. godinu u suradnji sa studentkim službama znanstveno/umjetničko-nastavnih sastavnica i informatičkim timom Fakulteta elektrotehnike, računarstva i informacijskih tehnologija Osijek. Statistička obrada podataka izrade na je u suradnji s Odjelom za matematiku. Anketa su pristupili studenti svih godina sve-

učilišnih i stručnih studija sa 17 znanstveno/umjetničko-nastavnih sastavnica sveučilišta, a evaluirali su predmete, nastavnike i suradnike u tekućoj akademskoj godini. U anketi je od ukupno 14 875 studenata koji su mogli pristupiti anketi sudjelovalo 9 836 studenata, odnosno 66,124 %. Udio ispunjavanja ankete kreće se od 57,297 % (Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek) do 77,117 % (Fakultet za dentalnu medicinu i zdravstvo). Evaluirano je i 967 nastavnika i suradnika sa svih godina svih studijskih programa koji se izvode

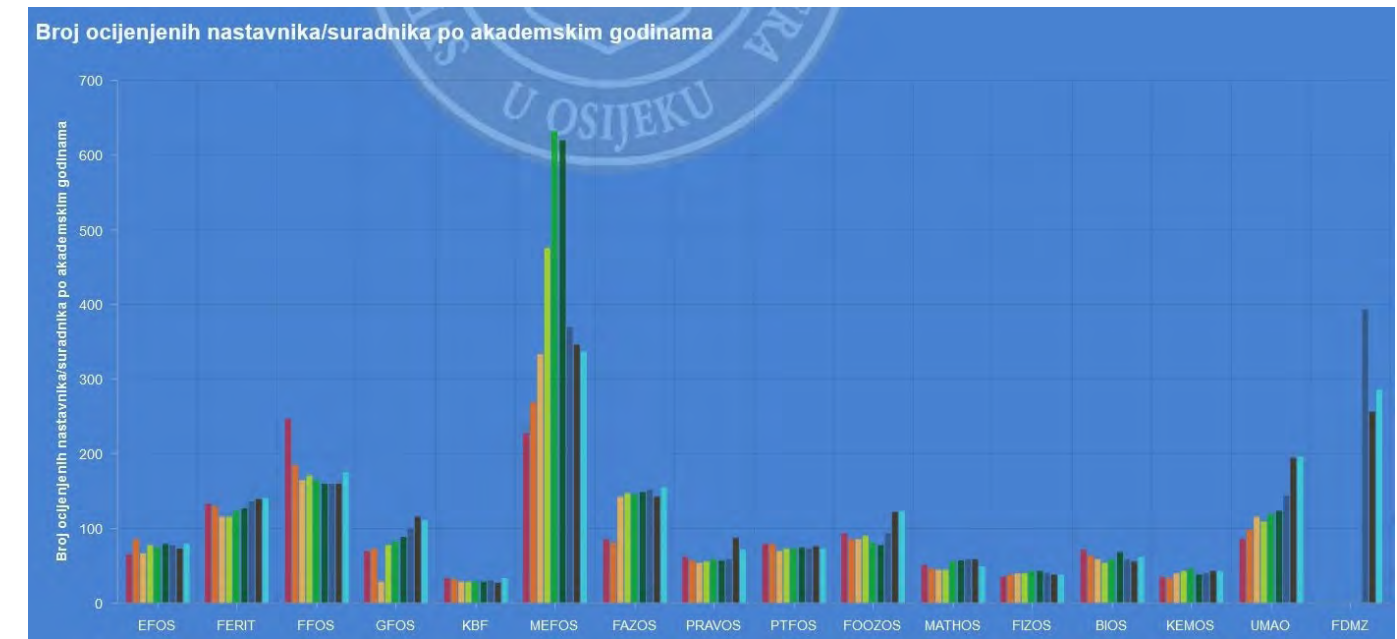
na Sveučilištu, a ukupno su studenti ispunili 180 868 anketa i time odgovorili na 1 085 208 pitanja. Studenti su nastavili i suradnike ocjenjivali ocjenama od jedan (najlošija ocjena) do pet (najbolja ocjena). Postignuta prosječna ocjena na razini cijelog Sveučilišta za nastavnike i suradnike iznosi 4,65.

Dodatno valja istaknuti kako je u akademskoj godini 2019./2020., zbog epidemiološke situacije uzrokovane pandemijom COVID-19, na Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku od sredine ožujka 2020. godine organizirana nastava na daljinu. Zbog promijenjenih okolnosti i organizacije nastave, sastavnice su Sveučilišta krajem travnja 2020. godine provele mrežnu anketu za studente preddiplomskih i diplomskih sveučilišnih studijskih programa u cilju analize i dobivanja povratnih informacija o izvođenju nastave na daljinu. Anketa je bila u potpunosti anonimna. Provedene anketae željelo se utvrditi aktualno stanje nastave iz perspektive studenata, analizirati prednosti i nedostatke te na temelju analize dobivenih podataka primjereno odgovoriti na novonastalu situaciju. Rezultati ankete pokazali su da provedba nastave na daljinu zahtijeva značajno povećan angažman nastavnika, a i da proces prilagodbe drukčijem nastavnom procesu zahtijeva dodatno vrijeme i organizaciju. Prikupljeni podatci omogućili su upravama sastavnica i Sveučilištu planiranje i poduzimanje mjera koje vode daljnjem unaprjeđenju kvalitete nastave na daljinu i pomažu u promišljanju prilagodba vrjednovanja ishoda učenja te napredovanja studenata kroz studij.

Kao najveći izazov studenti ističu organizaciju, provedbu i polaganje ispita, a kao prednost ističu fleksibilnost u pohađanju nastave i ispunjavanju njihovih studentskih obveza. Zahvaljujući odgovorima studenata, u provedenom upitniku dobiven je uvid u prednosti nastave na daljinu i moguće nedostatke takvog oblika studiranja, ali i činjenica da nastava na daljinu ne može zamijeniti klasičan oblik nastave.

Prosječna ocjena po sastavnicama

Broj ocijenjenih nastavnika/suradnika po akademskim godinama

ANALIZA STUDENTSKA ANKETE NA FFOS-U

Renata JUKIĆ

Studentska se anketa na Filozofskom fakultetu Osijek provodi redovito kao dio procesa vrjednovanja nastave. U tom smislu, sudjelovanje studenata u procesu uočavanja kritičnih točaka nastavnoga procesa iznimno nam je važno kako bismo pravodobno reagirali i sustavno poboljšavali proces i pedagoško-didaktičke kompetencije naših nastavnika. Broj studenata Filozofskoga fakulteta koji su pristupili ispunjavanju ankete u promatranju 2019./2020. akademskoj godini nešto je manji (59,74 %) u odnosu na prethodnu 2018./2019. akademsku godinu (61,56 %).

(4,72). Pogledaju li se rezultati uz pojedina pitanja iz ankete, i ovdje Filozofski fakultet za akademsku godinu 2019./2020. bilježi rezultate

Prosječna je ocjena nastavnika na Filozofskom fakultetu 4,72, što je iznad prosjeka Sveučilišta J. J. Strossmayera (4,65)

koji su iznad prosječne vrijednosti na razini Sveučilišta. Najviše ocijenjeni nastavnici imaju prosječnu ocjenu 5,00, a tek su četiri nastav-

nika ispod prosječne ocjene 4,00 (prosječne ocjene: 3,99; 3,85; 3,77 i 3,65). Pitanje o mogućnosti polaganja kolokvija/ispita online za vrijeme trajanja karantene u proljeće 2020. pokazalo je da su se nastavnici Filozofskoga fakulteta odlično prilagodili novonastaloj situaciji. Čak 85,86 % nastavnika omogućilo je polaganje kolokvija/ispita mrežnim putem. Uspoređi li se odnos prosječne ocjene i uspjeha studenata na Filozofskom fakultetu za akademsku god. 2019./2020., uočava se da studenti rad svojih nastavnika ocjenjuju vrlo visokim ocjenama, a da uspjeh postignut na ispitu nema na to bitna utjecaja.

ODJEL ZA BIOLOGIJU „ODLIČAN“ VEĆ PETU GODINU ZAREDOM

Stjepan ČURČIĆ

Odjel za biologiju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku svake je godine dio Jedinственe sveučilišne ankete koja se provodi na svim sastavnicama Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. Anketu za akademsku 2019./2020. godinu studenti su ispunjavali pri upisu 2020./2021. godine, a anketa je ispunilo 74,09 % studenata Odjela za biologiju te tako vrjednovali rad šezdeset jednog nastavnika i suradnika.

Prosječna ukupna ocjena Odjela za biologiju iznosi 4,65 čime je Odjel zadržao zavidnu prosječnu ocjenu koja već petu godinu zaredom prelazi 4,50 od mogućih bodova.

● Izvedba nastave u mrežnom modelu omogućena je na oko 50 % nastave jer nastava na Odjelu za biologiju kao i u većini znanosti u STEM području koncipirana je, osim predavanja, i kroz praktične i laboratorijske vježbe u laboratorijima i praktikumima koje se na kvalitetan način ne mogu izvoditi mrežno, nego zahtijevaju prisutnost i aktivno sudjelovanje studenata.

Prosječna ukupna ocjena Odjela za biologiju iznosi 4,65 čime je Odjel zadržao zavidnu prosječnu ocjenu koja već petu godinu zaredom prelazi 4,50 od mogućih bodova. Prema dojmu studenata, nastavnici i suradnici Odjela za biologiju u ocjenjivanju studenata za korektnost su dobili ocjenu 4,78, a ocjenom 4,81 ocijenjena je dostupnost i pristupačnost nastavnika i suradnika za konzultacije što je i iznad sveučilišnog prosjeka. Kva-

liteta i dostupnost nastavnih materijala ocijenjeni su ocjenom 4,73, razumljivost predavanja i vježbi ocjenom 4,67. Redovitost održavanja nastave ocijenjena je ocjenom 4,78. Odjel za biologiju svojim kontinuitetom i politikom kvalitete i u anketi je pokazao visoke standarde rada u sustavu znanosti i visokog obrazovanja što je glavni kriterij i u daljnjim aktivnostima i radu ove, brojem zaposlenika i studenata jedne od manjih, ali visokoproduktivne sastavnice Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku koja se ističe kvalitetnim nastavnim i znanstvenim kadrom te izvrsnom produkcijom dobro obrazovanih diplomiranih studenata.

Sastavnica	Ak.god. 09/10	Ak.god. 11/12	Ak.god. 13/14	Ak.god. 14/15	Ak.god. 15/16	Ak.god. 16/17	Ak.god. 17/18	Ak.god. 18/19	Ak.god. 19/20
UNIOS	33,69 %	41,41 %	38,84 %	56,06 %	70,28 %	66,93 %	68,57 %	66,15 %	66,12 %
EFOS	23,62 %	34,90 %	40,30 %	21,85 %	61,25 %	60,51 %	68,22 %	67,90 %	68,86 %
FERIT	31,12 %	44,96 %	24,86 %	63,68 %	70,85 %	66,00 %	74,29 %	69,72 %	62,90 %
FFOS	57,44 %	53,37 %	56,15 %	64,30 %	61,88 %	60,11 %	63,10 %	61,56 %	59,74 %
GFOS	31,42 %	26,61 %	34,51 %	66,60 %	60,19 %	70,38 %	74,63 %	69,90 %	69,53 %
KBF	67,81 %	60,00 %	56,62 %	66,81 %	67,12 %	76,40 %	75,35 %	77,12 %	71,43 %
MEFOS	53,41 %	60,28 %	51,27 %	66,10 %	71,54 %	62,27 %	56,32 %	66,08 %	76,18 %
FAZOS	20,96 %	25,46 %	47,73 %	46,26 %	49,31 %	52,22 %	58,41 %	56,83 %	57,23 %
PRAVOS	14,70 %	23,95 %	17,96 %	63,15 %	63,19 %	62,92 %	69,35 %	66,70 %	66,70 %
PTFOS	40,90 %	36,69 %	17,91 %	71,53 %	64,53 %	68,00 %	62,31 %	62,84 %	67,75 %
FOOZOS	26,42 %	69,00 %	41,63 %	69,81 %	69,80 %	72,99 %	74,91 %	76,09 %	67,72 %
MATHOS	32,88 %	42,54 %	35,47 %	71,43 %	65,86 %	74,64 %	66,87 %	66,94 %	76,01 %
FIZOS	51,79 %	46,60 %	66,67 %	63,19 %	62,90 %	63,68 %	66,25 %	61,28 %	66,38 %
BIOS	49,05 %	49,53 %	22,00 %	66,45 %	78,24 %	71,03 %	67,55 %	66,67 %	74,69 %
KEMOS	61,19 %	70,27 %	20,00 %	66,61 %	79,17 %	74,64 %	70,00 %	62,11 %	66,73 %
UMAO	28,20 %	34,83 %	59,17 %	61,18 %	62,27 %	70,61 %	76,74 %	70,48 %	69,10 %
FDMZ	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	70,15 %	68,60 %	77,12 %

Izlaznost studenata (udio ispunjenosti anketa)

Sastavnica	DA	NE
UNIOS	59,87 %	37,38 %
EFOS	62,62 %	37,38 %
FERIT	26,26 %	71,72 %
FFOS	85,86 %	14,14 %
GFOS	38,01 %	61,99 %
KBF	79,33 %	20,67 %
MEFOS	13,63 %	86,37 %
FAZOS	65,93 %	34,07 %
PRAVOS	82,12 %	17,88 %
PTFOS	93,93 %	6,07 %
FOOZOS	66,83 %	33,17 %
MATHOS	84,82 %	15,18 %
FIZOS	74,25 %	25,75 %
BIOS	50,22 %	49,78 %
KEMOS	34,45 %	64,55 %
UMAO	70,82 %	29,18 %
FDMZ	77,42 %	22,58 %

Mogućnost polaganja kolokvija i ispita mrežnim putem